

Redacția Administrativă
Tipografie:
BRAȘOVU, piața mare nr. 22
Scrisorile neînscrise nu se pri-
mesec. Manuscrisele nu se re-
trimite!

Birourile de anunțuri:
Brașov, piața mare nr. 22
Inscrisele mai primite în Viena
București: M. Dukes, A. Oppelt, J. Do-
naberg; în Budapesta: A. V. Gold-
berger, Anton Hoss, Koltzein Bernat;
în Frankfurt: G. L. Dand; în Ham-
burg: A. Steiner.

Prețurile inserțiilor: o seriă
garantată pe o săptămână 5 cr.
și 30 cr. pentru publica-
re. Publicările mai dese
după tariful și învoiașă.
Reclama pe pagina III-a o
seră 10 cr. v. a. sau 80 bani.

GAZETA TRANSILVÂNIEI

ANULU LIV.

„Gazeta” este în fă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe șase luni
6 fl., pe trei luni 3 fl.
Pentru România și străinătate:
Pe un an 40 franci, pe șase
luni 20 franci, pe trei luni
10 franci.
Se primumără la toate oficiile
postale din țară și din afară
și la dd. colectorii.
Abonamentul pentru Brașov:
In administrație, piața mare
nr. 22, etajul I.: pe un an
10 fl., pe șase luni 5 fl., pe trei
luni 2 fl. 50 cr. Cu dămăci în
casă: Pe un an 12 fl., pe
șase luni 6 fl., pe trei luni 3 fl.
Un exemplar 5 cr. v. a. sau
15 bani.
Atâtă abonamentele cât și
inserțiile sunt a se plăti
tânate.

Nr. 119.

Brașov, Luni, Marți 28 Maiu (9 Iunie).

1891

Manifestațiile Kulturgyletului în Bucuresci.

Românii-naționaliști s'au mirat, Ungurii au tăcut, când am arătat în colonele acestui diar, că „Societatea maghiară” din Bucuresci, la defilarea jubileului dela 10 Maiu, trecându pe dinaintea MM. LL. Regelui și Reginei. României au strigat „Eljen”.

Românii din regat, fiindu din firea lor cu multă mai toleranță, ca să nu dică indiferență, trecu peste asemenea lucruri, fără nici o obiecțiune, la ordinea zilei, dîcîndu: „lasă frate să-și manifeste fiă-care simțământul în limba sa”; eu însă, privind lucrurile de jos în sus, găsesc că asemenea manifestațiuni întocmite de Ungurii din Bucuresci sunt mai mult nise demonstrațiuni ostentative politice, decât expresiunea unor simțăminte amicale pentru poporul român.

Scopul lor este, ca la orî-ce ocaziuni solemne să-și afirme individualitatea naționalității maghiare în statul român și să arate lumii, că „Kulturgyletul” își are sediul său chiar și în Bucuresci.

Spre a nu rătăci în părerea mea, întotdeauna mi-a plăcut să am, mai înainte de-a scrie sau a vorbi, date positive pentru probarea afirmațiilor mele.

În acest scop mi-am procurat un „Anuar” său mai bine disu, un „Călindăr ilustrat” editat în limba maghiară la Bucuresci, tipărit în anul 1890 la Clușiu și importat în România în același an. Venitul din vânzarea lui în țară, jumătate e destinat pentru cele două școli unguresci din Bucuresci, er cealaltă jumătate pentru sporirea fondului „Kulturgyletului”.

Chiar și eu, pentru întâia dată, când am răsfoit „Anuarul”, am ris și l'am aruncat la o parte, părându-mi-se că vedu un Ungur înfocat declamându înaintea mea: „A vén opsitos”, sau jucându piesa: „Peleskey notarius”. Acum însă după strigătele de „Eljen” dela jubileu, cetindu-l mai serios, m'am convins, că cele petrecute nu erau decât nise urmări firești ale manifestațiunilor unguresci dela 14 (26) Martie și 10 Maiu 1881, cu ocaziunea proclamării independenței și a încoronării și în privința cărora pe pagina 70—71 a Anuarului stau scrise negru pe alb următoarele rânduri umflate și pôte chiar și esagerate amesurate cu firea Ungurului, și pe care bunul simț românesc nu-mi permite a le reproduce decât numai în extrasu:

Primirea delegațiunii comunității bisericesci reformate la recepțiunea Curții, dîce anuarul, era fixată pentru orele 1½ după amăzi, er aceea a „Societății maghiare” la orele 8 sera. Delegațiunea comunității prezentându-se ceva mai târziu, mareșalul Curții ar fi disu: „D-vostre ați întârziat cu două minute, nu face nimic, totu D-vostre veți fi primiți cei d'ântei; grăbiți-vă!”

La discursul conducătorului dele-

gațiunii rostite în limba germană, M. S. Regele, ar fi răspuns în terminii cei mai afabili, — răspuns, pe care „Anuarul” îl publică întreg.

Cu multă mai impunător — urmăză cuceritorii Orientului dela Anuar — a fostu conductul cu faclă întocmit de „Societatea maghiară” și la care ar fi participat cel puțin 9—10 mii de Maghiari. Conductul a plecatu sera la 8 ore cu stindarde și lampioni în color naționale. Guvernul li-ar fi pus la dispozițiune o musică militară, care în ajun ar fi învățat marșul lui Rakoczy la alt cărui sunet învățat s'ar fi grămădit lumea pe strade și când din pepturile acestei mulțime de omeni răsuna unguresce puternicul „Eljen”, deodată s'ar fi întrerupt comunicațiunea pe „Calea Victoriei” alergându fiecare spre Palat să privească de aproape imponenta manifestațiune ungurescă.

În momentul, în care sgomotul „Eljen” pătrundea în Palat — susține Anuarul — Regele vedându terenul ocupat de o imensă mulțime, ar fi datu ordin să li-se facă loc manifestațiilor spre a puté intra în curtea palatului, unde la răsnetul marșului lui Rakoczy și la puternicele strigăte de „Eljen” s'ar fi făcutu o adăucă tăcere și la terminarea oratorului, Regele și-ar fi exprimat bucuria în câteva cuvinte, ce le-ar fi rostit în limba germană.

A doua zi, spunu voinicii dela Anuar, toate diarele din Bucuresci s'ar fi întrecut (tulnicizitalva) în a-și exprima bunele impresiuni, pe cari le-ar fi făcutu asupra lor strălucita manifestațiune ungurescă.

Mai repetu încă-odată, că m'am ferit a reproduce pelargu în traducere fidelă aceste fanfaronade espuse în „Anuar” în forma fantasticelor povești Arabe din „O mii și una de nopți”, însă nu-i mai puțin adevărat, că Ungurii lucrăză cu puteri unite în a se afirma ca națiune chiar și în țera românescă, pe care speră a o puté cuceri îndată ce voru reuși a maghiarisa pe Români ardeleni.

Din societățile lor astăzi înființate în Bucuresci vomu cita (pag. 112—113) numai pe cele mai principale și anume: „Societatea maghiară din Bucuresci = Bukaresti magyar társulat” ale căreia statute s'au stabilitu la 1881 și pe cari le-au modificat și completat la 1888. Acastă societate scote în fă-care anu un „Buletin” din care reiese, că e una din cele mai bogate societăți unguresci din câte sunt în străinătate. „Casina austro-maghiară = Osztrák-magyar kassino”, înființată în 1887. „Societatea austro-maghiară de ajutorare = Ostrák-magyar segélyző egylet” înființată la 1888, er la 1889, afară de altele, s'a mai înființat și „Societatea filarmonică = Bucaresti magyar dal és műkedvelői kör.”

Dacă aceste societăți stau, seu nu, în legătură cu Kulturgyletul, ori cu Emke*) dela Clușiu și dacă ele urmărescu seu nu scopuri politice? lasă să răspundă fostul re-

*) EMKE prescurtare pentru „Erdelyi Magyar Kultur-Egylet”.

dactoru alu diarului „Brassó”, astăzi mare inspectoru peste industria ardelenă în Clușiu, d-lu Szterenyi Iozsef, care într'unu articolu publicat în anuar pe pagina 3—6 adresăz Ungurilor din Bucuresci unu apelu, de care trebuind să ținemu sémă, estragemu din elu următoarele pasage mai bătătoare la ochi:

„Pe când la noi (Ungaria) — dîce D-lu Szterenyi, — Maghiarii, Germanii, Românii, Italienii, Rutenii, Grecii și Sârbii au depline drepturi egale, în România stau lucrurile altfel. În această țera locuitorii autohtoni au drepturi privilegiate față cu celelalte naționalități (?) alu cărora număr și în România e destul de mare.

„O deosebită luare aminte merită și împrejurarea, întâi, că cei mai mulți dintre frații noștri Unguri nu sunt supuși Români, ei rămân cetățeni unguri și numai avându pașaporte petrecu în această țera, în care de doi de ani și-au întemeiat familia, și a doua, că cu excepțiunea elementului cult și a servitorilor, mai toți aceștia sunt meseriași, cari au emigrat dela noi siliți de miserie (așa cred și eu!) și s'au aședat acolo, unde în paguba industriei noastre, creșcă României o industrie indigenă...

„Numai prin limba sa se afirmă și trăiesce o națiune. Dacă acei 20—25 mii de Unguri din Bucuresci s'ar concentra într'unu singur corp, adecă într'o turmă și unu păstoru, nu pentru motive religioase, ci pentru considerațiun naționale, atunci mare chemare îi astăptă: conservarea limbei și a rasei noastre în România. . . Misionarii noștri în România (popii și dascălii reformați) pe terenul bisericesc dau frumoșe rezultate, der nu e numai o misiune religioasă, mai este și o misiune socială. Acastă misiune o au de implinit Ungurii din Bucuresci în toate ținuturile României în cari locuescu Unguri și cari mai simt încă unguresce. Pentru implinirea acestei sacre misiuni frații noștri să-și îndrepte necurmatu privirile numai la o stea, care a răsărit pe ceriul lor, der care strălucesc pe ceriul nostru. (Sub această stea se înțelege D-lu Sándor Iozsef, fostu misionaru în România și Emke din Clușiu, seu Kulturgyletul) La începutu era numai o stea și acum a devenit unu sora, care ne luminează și ne încăldeșce, și care va lumina și pământul nostru întunecat (România) aprindându și acolo focul sacru alu patriotismului. Acastă stea conducătoare e și a noastră ca și a noastră. De aceea icona lui Sándor Iozsef, altu acestui bărbat de mare valora, și secretaru la Emke, să fiă focul sacru, care să încăldeșcă și inimile fraților noștri Unguri din România și să-i înbărbăteze la implinirea datoriei lor patriotice. Numele lui (adecă a lui Emke) să fiă motorul, care să pue în mișcare și pe Ungurii din România la implinirea faptelor patriotice și atunci isbânda noastră strălucită va fi asigurată.”

Mai limpede și cu mai multă competență în materiă credu, că nu pôte da nimeni unu răspuns mai lămurit la întrebarea de mai sus decât d-lu Szterenyi. Din acestu răspuns reiese clar că lumina sora, că Ungurii aședat în țera sunt conduși de Emke din Clușiu și că „frumoșele rezultate,

dobândite de Misionarii eclesiastici pe terenul convertirilor religioase”, ei tindu acum a le realiza și pe terenul național.

Fără îndoieală, într'o țera, în care libertatea cultelor e garantată prin constituțiune, unde libertatea preseii, a întrunirilor și asociațiunilor e nelimitată, unde libertatea învățământului privatu seu confesionalu e deplinu asigurată, er învățământul publicu începându dela celu primaru și până la celu universitaru e gratuitu, și în care străinii se bucură de același libertăți publice ca și locuitorii autohtoni, în o asemenea țera cu instituțiun din cele mai liberale din lume, cum este România, credu și eu, că Misionarii D-lui Szterenyi și Sándor Iozsef, potu să agiteze neîmpedeați și necontrolați și să „dăce cele mai frumoșe rezultate” pentru Emke dela Clușiu.

Mai multu decâtu atâta, în România, statul nu și-a însușit suverena potestate, seu așa numitul jus circa sacra asupra confesiunilor religioase eterodoxe și de aceea aceste comunități bisericesci potu să se misce liberu în țera ca și în biserică și școlă, avându chiar căpeteniile lor eclesiastice atără din regat, de unde se trimetu preoți, învățatori și totu felul de misionari seu emisari printre noi.

În școlele lor nimeni nu le impune să învețe românesce, și nimeni nu controlăz manualele lor didactice, de exemplu: Ungurii din Bucuresci potu să propue elevilor din școlele lor că Ungaria trece până dincolo de Adriatică și Marea-Negră, Românilor puțin le pasă!

Aședămintele de binefacere românesci se întemeiează pe maxima: iubesc pe aproapele tău ca pe tine însuși. D'aci urmăz că în spitalele acestor aședăminte, a cărora fonduri se urcă la dec de milioane, și între care voiu aminti numai Eforia spitalelor civile din Bucuresci, aședămintele Brâncovenesci din Bucuresci și aședămintele S-lui Spiridonu din Iași, în ale cărora numeroșe spitale, dîcu, se primescu și se caută gratuitu mai mulți străini orășeni, decâtu Români săteni, cu unu cuvântu, în aceste spitale se primescu toți veneticii fără deosebire de naționalitate și religione și fără să plătescă o para chioră pentru îngrijirea și adăpostirea lor și tocmai aceste instituțiuni liberale întemeiate pe caritatea evangelică facu din statul român unu stat mai multu umanitaru, decâtu naționalu.

De asemenea femeile veduve și serece, așa numitele „Babe” de pe la oraș, fără deosebire de naționalitate și religione primescu totu felul de ajutoare dela stat, comună seu județu, pe când fililor cum sunt Ungurii lui Szterenyi, fiindu supuși străini cu pașaportele în buzunar, sunt scutiți de orî-ce sarcini bănesci și îndatoriri militare, până chiar și de încartirarea oștenilor români în casuri de mobilizare.

Apoi așa e în Ungaria? Răspundă d-nii Sztterenyi-Sandor.

Ungaria, tinzându a deveni dintr'unu stat poliglotu, unu statu naționalu maghiaru, chiar și Români autochtoni, în ceea ce privește bine-facerea și libertatea publică sunt puși afară din legi, er în ceea ce privește sarcinile publice și obligămintul militaru ducă la greu încătu li-se încovioie șirea spinării.

Chiar și în contra liberei comunicațiunii literare, Ungaria s'a îngrădită cu unu zidu chinezū încătu în această privință nu e de locu mai tolerantă decâtu autocrata și absolutistica Rusiă.

Cărțile românești tipărite în țera românească sunt oprite la granița ungerescă, diarele române sunt interdișe, er unele puține, cari mai potū intra în Ardealu, sunt lovite de o supra-taxă financiară de câte 2 creșari, pe cari și încasază oficiile postale ungeresci dela primitori pentru fiă-care numărū, pe când în țera românească aceste restricțiuni nu există și de aceea cărțile și diarele Austro-Ungare scrise în limba germană și maghiară inundă piețele noastre în paguba dezvoltării literaturii noastre naționale.

În fața acestorū împrejurări, noi Români trebuie să ne încordăm totă puterea pentru conservarea limbei și a naționalității noastre, paralisându, cu armele cultivei, desnaționalizarea noastră proiectată de Emke și precum Ungurii din Bucuresci dau totu sprinjalul lorū moralū și materialū societății Emke din Clușiu, totu așa și noi, mai alesu Români ardeleni din țera, să contribuimū din tote puterile noastre pentru Ligă, adoptându de ađi înainte cu serioșitate și cu sinceritate devisa: *mai puține vorbe și mai multe fapte!*
T. F.

CRONICA POLITICĂ.

— 28 Maiu (8 Iunie).

— „Hamburger Nachrichten“ intr'unu articolu mai nou alū seu vorbesce despre o coalițiune a statelorū romanice. În casu când Francia ar fi atacată, ăce acestu țiarū, probabilu că ea s'ar nisui să slăbescă tripla alianță prin scoterea Italiei din această alianță, pe de-o parte, er pe de altă parte tendința ei ar fi, ca statele romanice să le prefacă în republici, din cari apoi să formeze o coalițiune față cu statele monarchice. În scopulū acesta, ar veni în loculū primū Portugalia, apoi Spania și Italia.

„Post“ încă vorbesce în acestu sensu constatându, că în cercurile dăttore de tonu din Berlin se priveșce cu îngrijire dezvoltarea lucrurilor din Portugalia deorece să temū, că Francia umblă să întrodacă republică în Portugalia și pōte nu peste multū și în Spania, voindū astfel să formeze o coalițiune a rasselorū latine, care să stea față'n față cu statele monarchice ale Europei.

— Principele de Montenegro se arată ca protectorū alū Sărbilorū. Cu ocașionea primirei studenților sērbi în Petersburg, ăce principele Nichita, că tinerimea sērba, trebuie în tot-déuna să-și aducă aminte, că poporul sērbu e unu poporū țărănescū și noi toți ne tragemū din opincari.

— Cu privire la prigonirea Evreilor din Rusia 'i-se telegrafiază din Moscova țiarulū „Times“: Se credea, că Țarulū nu șcie nimica despre scenele, ce se petrecū în imperiu prin persecuțiunile îndreptate în contra Evreilor. Acesta însă nu e adevăratū, căci Țarulū o șcie acosta și elū însuși e celū mai crănoentū anti-semitū. Cu prilejulū unui interviu, celū avū o notabilitate din străi-

nătate cu Țarulū, acesta a declaratū, că dēnsulū e decisu să ducă până la sfirșitu măsurile de prigonire luate în contra Evreilor, căci „ei însiși m'au constrinsu la acosta. De câte-orī s'au ivitū conjurațiuni nihiliste în țera, tot-déuna Evreii au luatū parte activă la ele, ba Evreii erau cei mai activi membri ai acestorū conjurațiuni și ai nisuiștelorū perverse nihiliste.“ Prin urmare e puțină nădejde de o sistare a prigonirilorū Evreesci, până atunci până când nu se va rezolva definitiv cestiunea evrească din Rusia.

— Se scrie „Correspondenței politice“ cu data de 3 Iunie din Petersburg: În urma măsurilor luate de guvernū împotriva Evreilor în mai multe orașe ale imperiului și în specialū în Moscova, mulți nenorociți d'aceștia au cerutū autorităților permisiunea să trecă la religione ortodoxă, pentru ca în chipulū acesta să redobândescă dreptulū d'a locui în orașu, seu mai bine ăisū dreptulū de a trăi. O mică parte a Evreilor, cari au copii în școlile rusesci, au dobânditū permisiua să rămână în orașe până la terminarea anului școlarū; în acelașu timpū însă s'au datū ordine să nu se mai primescă copii Evreilor în școli. Din Germania și Austria șosescū mereu vești despre imigrarea Evreilorū isgoniți din Rusia. La Berlinū s'a formatū unu comitetū de ajutōre pentru acești nenorociți; acestu comitetū caută mai alesū să ajute emigrarea Evreilorū în America.

SCRILE ȚILEI.

— 26 Maiu (7 Iunie).

S'au spăriatū „patrioții“. Imprejurarea, că Români din Clușiu au închiriatū unu localū pentru casina lorū tocmai în piața Clușului, i-a băgatū în mare bōlă pe „patrioți“. Unulū dintre aceștia a și scrisū lui „Egyetertes“, că în Ardealū e mare „perioulū“. „Români“, — ăce „patriotulū“ — mai alesū în privința culturală iau în Ardealū dimensiuni continue. Diferite părți ale Ardealului le-au umplutū cu institute de creditū, pentru înființarea cărora parte din banii căpētă deadreptulū din România. Și în privința materială ei mergū mereu înainte. Astfelū d. es. și într'unu orașu curatū maghiaru, cum este Clușulū, ei cumpără casele una după alta. Poporulū valahū încă se sporesce aici grozavū de tare; astfelū dela câteva sute elū s'a sporitū în timpulū mai nou la câteva mii. Așa numita „intelligența română“, și-a deschisū țilele aceste și casinū în una din casele cele mai frumoșe din piața. Cu acosta ei au mai multū cu unu locū, unde să-și pōtă visa marele lorū visū daoo-românū. — Correspondentulū din Clușiu alū lui „Egyetertes“ ar fi bunū de trimisū la Lipōt Mezō.

Alegere de deputatū pentru cerculū electoralū alū Vințului de susū din comitatulū Turda-Arieșū s'a sēvșitū la 3 Iunie n. c. Alesū a fostū opoziționalulū Miksa. Despre decursulū alegerii ni-se scrie: „S'au făcutū pregătiri și pentru isbutirea unui candidatū cu programū guvernamentalū, dēr acesta neavând șanse de reușită, s'a retrasū din candidați și niclū nu s'a prezentatū la loculū de alegere. Pentru isbutirea acestui din urmă s'a făcutū presiune și asupra cātorva Români, cari parte din nesciință, parte din slăbiciune, au și alergatū la loculū de alegere, dēr au rămasū păcăliți, căci după ce candidatulū guvernamentalū nu s'a prezentatū, lorū nu li a datū nimeni niclū măcarū o lingură de jintiță și s'au întorsū acasă flămândi și ticăloși ca vai de capulū lorū. Între aceste oi gălbejite se aflau și două fețe bisericesci anume cantorii din Sănu-Mihaiu: Mihailū Lupu și Vasile Suciu, cari amēdoi suntū de altmintrelea omeni cu nume bunū, dēr se vede treaba, că suntū prea lacomi și pentr'unū blidū de linte suntū gata să se facă de risulū lumiei. Astfelū de omeni e păcatū să fiă puși între fețele bisericesci.“ — s.

Donațiuni. „Cur. Financiarū“ află, că d. Dim. de Franc, Directorulū generalū alū Băncii României, a pusū la dispozițiunea *Fondațiunei Universitare Carolū I* unū venitū de 1500 franci pe anū. Acestu actū de generositate în favōrea studențiunei universitare române a fostū imediatū imitatū și de alți bogătași ai țerei ale cărorū nume se vorū publica mai târziu.

Români batjocoritū de pe catedră. Cu privire la șcirea, ce o publicărmū deună-țile sub titlulū acesta, „Gazetei Bucovinei“ i se scrie: „După informațiunile, ce le primimū acum, d-lū Dr. Schuler-Libloy, rectorulū universității, a datū atātū membrilorū societății „Junimea“, cătu și întregii tinerimī române universitare satisfacțiua cuvenită, constatându în colegiu, că băncile nu au fostū ciocărtite de cătră membrii societății „Junimea“ și declarându la 1 n. c. în altū colegiu, că Magnificența Sa a fostū rēu înțelesū și că niclū prin minte nu i-a trecutū a ofensa națiunea română. Din potrivă, D-sa a spusū, că națiunea română e civilizată și stă pe unū fōrte înaltū nivelū alū culturii, er d-nii din „Junimea“ arū trebui să bage de sēmă și să nu arunce pōte o umbră asupra națiunii nrin ciocărtirea scaunelorū și altele. Prin urmare D-sa nu avea de gândū să facă imputare unei națiunii, pe care în Ardélū a învățatū a o respecta și pentru care aici se întrepune și în dieta țerii.“

Nou palatū în Bucuresci. Camera de comerțiu din Bucuresci va clădi în colțulū Bulevardului și strada Academiei unū palatū, care va contribui a înfrumșea capitala României.

Furtulū din Dolōve. În cauza banilorū bisericesci furați din comuna Dolōve cercetările suntū în curgere. Foile ungeresci spunū, că gendarmeria a aflatū până acum 15.000 fl. Mihaiu Mitschank, care fū prinsū de cătră gendarmeria din Oravița, a recunoscutū, că și dēnsulū a luatū parte activă la furtulū banilorū bisericesci și la împărtelā elū a căpētātū 1400 fl. Acești bani i-a ascunsū în casa lui Domonkos, fostū primarū alū comunei Deta. Gendarmii au făcutū în urma acosta perchișiță domiciliară la Domonkos unde au aflatū săpată în ăidulū casii o grōpă largă dela 2—3 cm. dēr banii nu mai erau acolo. Prin urmare Domonkos a comisū unū furtū duplū, a furatū adecă și biserică și și pe tovarășul seu. Acestu Domonkos de altcum era căpitanulū unei bande bine organizate de tâlhari, care a făcutū multe nelegiuiri prin imprejurime. Banda acestuia a mai furatū înainte de asta cu 3 ani mai multū mii de florini din casa comunală din Deta, aruncându vina asupra scriitorului Țirok, care ăcea, că a fugitū cu banii. Autoritățile atunci l'au curențatū pe Țirok, dēr s'a doveditū, că nenorocitulū scriitorū nu a fugitū, ci imbeciliul tovarășū bandiți ai lui Domonkos l'au ucisū, ca astfelū să aibă pe cine arunca bănuela furtului. Cadavrulū lui Țirok fū îngropatū de cătră bandiți, dēr Domonkos l'a scosū după vr'ō câteva țile și băgându-lū într'ō grămadă de paie l'au arsū.

Postū vacantū pentru unū medicū este de ocupatū în opidulū Hașegū pe lângă unū salarū anualū de 400 fl. și taxele obișnuite, cari încă se evaluază la 2—300 fl. Afară de aceste mediculū, ce se va alege, pōte spera să fiă și medicū pentru calea ferată, avēndū și de-acolo unū asemenea salarū. Terminulū de concursū e până la 20 Iunie n. c. Petițiile suntū a se adresa la magistratulū opidanū în Hașegū. La acestu postū, după cum ni-se scrie, unū medicū românū ar avē șanse de reușită.

Cum stāmū cu egalitatea religionară? Sub titlulū acesta scrie „Fōia Diecesană“: La școlile de statū din Caransebeșū

școlarii români gr. or. suntū în absolutū maioritate față cu ceilalți școlari creștini; cu tote aceste sērbătorile bisericii nōstre gr. or. direcțiunea acestorū școle nu le ia în sēmă, ci șilesce pe școlarii rom. gr. or. de a merge la școlă în sērbătorile lorū, precum s'a și întēplatū în ăia de SS. Constantinū și Elena. Cu atātū mai multū însă se consideră sērbătorile catolice și luterane, căci la Rusaliile acestora au începutū feriile la aceste școle, Vineri la 4 ore după amēdi nainte de Rusalii, și au duratū până Vineri dimiņța la 8 ore după Rusalii.

Congresū de chirurgi. În luna lui Iunie se va ține în Parisū unū congresū de chirurgi. Din partea României, Dr. Severeanu va reprezenta facultatea de medicină din Bucuresci, er Dr. Demostene va reprezenta serviciulū sanitarū alū armatei.

Floxera ia din ăi în ăi dimensiuni mai mari. În comitatulū Sēlagiului mare parte din vii suntū nimicoite; suntū până acum 106 comune din acestu comitatū, ale cărorū vii parte suntū nimicoite cu totulū, parte numai atacate. În comitatulū Clușului încă suntū atacate de floxeră până acum viile din 9 comune. După datele oficiōse, la finea anului 1889 erau atacate de floxeră 1479 de vii, în timpū ce la finea anului 1890 numărulū viilorū atacate de floxeră se urcase deja la 1747.

Cărți oprite. Ministrulū ungerescū de culte și instrucțiune publică a opritū tolosirea în școlile din patriă încă a următōrelor cărți didactice germane: *Grundzüge der Staatsverfassung*, de Frid. Schuller, și *A. Grundzüge der Geografie* E. de Seydlitz.

Promovați. Sămbătă în 6 Iunie st. n. au fostū promovați la universitatea din Clușiu d-ni: *Georgiu Popescu*, doctorū în șciințele juridice, fiu alū preotului românū din Juculū de josū, ca doctorū în șciințele politice; *Stefanū Bonținiu Banfi*, fiu alū preotului românū din Șomoștelecū, ca doctorū în medicina universală.

Sinodulū rusescū. Țiarulū „Vossische Zeitung“ primese șcirea din Petersburg, că sfântulū sinodū a luatū dispozițiunea, ca toți studenții, fără deosebire de confesiune, să ia parte la instrucțiunea religioinei ortodocse.

O sērbătorē românească în Aradū.

Aradū, 24 Ma.u.

Ce-i câmpulū fără de flori și vieță fără de sērbătorī? Așa se întrēbă poetulū, așa mi-ar veni și mie să esclamū în acestu colțū îndepērtatū alū patriei mele, în care de multă vreme nu s'a mai petrecutū niclū unū momentū redicātorū românescū, precum s'a întēplatū anulū acesta în ăia împēratului Constantinū și a mamei sale Elena.

La 11 ore a. m. aula seminarului diecesanū era deja îndesuită de-o frumoșă cunună de femei române și de bărbați însuflețiți, cari toți veniseră la adunarea generală ordinară a reuniunii femeilorū române din Aradū și provinciā. După frumosulū cuvēntū de deschidere alū d-nei presidente a reuniunii *Aurelia Belșiu*, se procede la rezolvirea afacerilorū provēdute în statute; dēr mai înainte de tote, nefindū în Aradū, așadēră neputēndū partioipa la adunarea generală grațiosulū patronū alū reuniunii, ilustritatea Sa D-lū Episcopū diecesanū *Ioanū Meșianū*, adunarea generală în unanimitate decide să-i trimită încă din ședință felicitările sale pe cale telegrafică la Karlsbad, pōtindu i însășnētoșare perfectă și mulți ani fericiți.

Cetindu se lista membrilorū amū aflatū, că reuniunea are astăđi: 2 membri fondatori, 29 membri pe vieță femei și 7 membri pe vieță bărbați, apoi 60 membri ordinarī, 35 ajutātori bărbătesci

și 23 ajutători femeesci, adică la o altă 156 membri.

Din raportul cassei amă aflată, că averea reuniunii a fost cu finea anului 1890 percepțiunii 6423.19 fl. v. a. și spese 1664.02 fl. v. a. adică neto 4759.17 fl. v. a. lângă care sumă se adaugă mobilierul din școala de fete în valoare de 819 fl. v. a., și această face de totu o avere de 5578.17 fl. v. a. adică 1055 fl. 40 cr. creșcământ în anul acesta, la care avere este de a se adaugă și ajutoriul ce l'a votat sinodul eparchial în anii premergători, care bani încă au s'au ridicat.

Aceste date luându se la cunoștință cu plăcere, adunarea generală votează mulțămintă protocolară și dă absolutoriu d-nei cassiere Rhea S. Ceantea pentru periodul dela 1 Ian. până la 20 Iunie 1890 precum și d-nei cassiere actuale Barbara Antonescu periodul dela 20 Iunie până la 31 Dec. 1890.

Ajungându la ordinea zilei raportul comitetului, amă aflată cu multă mângâiere sufletescă, că stăruințelor neobosite și încordate ale comitetului avem să atribuim faptul însemnat, că reuniunea în toamna anului 1890 (Oct.) a inactivată și deschis o școală superioară de fete 6 cu clase și cu internat. În școală se primesc fete de 8 ani, cari au frecventat 2 clase ale școlii elementare, așa-dără școala reuniunii ca atare se poate considera ca și când ar consta din 8 clase. Astăzi frecventă școala 19 eleve împărțite în clasele respective, avându la dispozițiune o directoară, (totodată și profesoară) și o profesoară, prin cari se predau, conformu planului, toate obiectele de învățământ.

Când am auditu din raportul comitetului aceste date îmbucurătoare și că fetele se primesc în internat cu înțregă proviziune numai pentru bagatela sumă de 15 fl. v. a. la lună, când a accentuată comitetul, că ținta sa principală a fost îndreptată în cele 16 ședințe ale sale eminate întru promovarea școlii de fete, ca prin acesta să aibă poporul român totu mame demne de Cornelia și de Elena, când am vădutu în fine, că și noi Aradianii putem produce lucruri însemnate pe lângă toate, că suntem huiduiți, atunci am înțelesu pe deplin lacrimile de bucurie ce udau ochii multora dintre asistenți. Și adunarea generală a apreată după merit activitatea comitetului, căci la propunerea părintelui Dem. Gunea din Semeaciu i-a votat mulțămintă protocolară pentru zelul neobosit ce la desvoltat întru ajungerea scopului măreț al reuniunii.

Intre aplause frenetice, adunarea generală apoi la propunerea binemotivată a părintelui ieromonach și directoru seminarială Augustin Hamsea, în unanimitate și cu multă însuflețire a proclamat de membri onorari ai reuniunii pe Esc. S. Mironu Romanul, Esc. S. Dr. Ioan Vancea de Butesa, Il. S. Ioan Meșianu, Il. S. Mihail Pavelu, Il. S. Dr. Ioan Szabo, Il. S. Nicola Popoa, Il. S. Dr. Victor Mihaly de Apșa, Magnif. S. S. Ieroteiu Belesiu, și Dr. Ilarion Pușcariu. Il. L. L. Dr. Alecsandru, Dr. Zeno și Dr. Eugeniu Mocsonyi, Il. S. Dr. Iosif Galu, Mg. S. Vicențiu Babeșiu, Il. D. Georgiu Barișiu, M. O. D. Ioan P. Desseanu și Mgn. Dem. Bonciu.

Cu acesta fiindu-se agendele adunării generale, comitetul își depune mandatul ăr adunarea generală dându absolutoriu îndatinat, și procede la alegerea noului comitet și la propunerea Rvd. D. asesoru din senatul bisericesc Ignatie Pappu, alege cu unanimitate în modul următor:

I. Membrii comitetului central: a) Oficialii: Presidentă: Aurelia Belesu, Vicepresidentă: Rhea Silvia Ceantea, Cassieră: Barbara Antonescu, Secretară: Dr. Georgiu Plopu. b) Membrii: Dăminele: Rosalia Moldovanu, Ana Truța, Maria Purcariu, Silvia Plopu, Iuliana Dogariu, Maria Popoviciu, Hortensia Suci, Lucreția Tămășdanu. Mariora Puticiu, c) Consilierii: Ioan Popoviciu Desseanu, Ioan Belesiu, Teodor Ceantea,

Demetriu Antonescu. d) Comisiunea permanentă revățătoare: Augustin Hamsea, Ignatiu Pappu, Georgiu Purcariu, Iosif Gallu, Dr. Ioan Suci.

II. Membrii comitetului provincial: Ana Dogariu, Arad. Ana Petco, Arad. Sofia Popoviciu, Arad. Ecaterina Pagubă, Arad. Mariora Paou, Arad. Maria Leucuța, C. Șimandu, Sofia Grozda, C. Simandu, Ida Tămășdanu, Peolca. Ana Novacu, Pesta. Liubița Ganea, Semeacu. Irina Milovanu, Măndruloș. Maria Cosma, Sibiu. Ioana Badila, Sibiu. Elena Crătiunescu, Belintiu. Iuliana Bocșianu, Curticiu. Emilia Gurbanu, Buteni, Iosefina Luca, T. Rékás. Iulia Lazaru, Timișoara, Emilia Brasai, Căcărșu. Zeni Papu, Almașiu. Ana Groza, Almașiu. Natalia Halicu, Lipova. Elena Hamsea, Lipova. Sofia Belesiu, Radna. Sidonia Guibașu, Cralovetu. Octavia Venteru, Kis-Barod. Anastasia Tempea, Torac-M. Floro Moga, Robogani. Teresia Belesiu, Odvoșu. Iuliana Popoviciu, Soborșinu. Maria Dorca, Șuștra. Ecaterina Crișanu, Căpruța. Luisa Sida, Șiria. Elena Mera, Șiria. Elisa Coponanu, Sămbăten. Iulia Stancu, Sămbăten. Maria Papu, Șoimoșu. Elena Filipu, Lugosulu sup. Elisaveta Papu Pociovelișca. Alexandra Ciara, Micalaca. Lucreția Selăgianu, Checia-rom. Eufemia Gradinaru, Secian. Anna Prosteanu, Lugosiu. Sofia Antonescu, Lugosiu. Ermina Jianu, Oravița. Dr. Ilarion Pușcariu, Sibiu, Emanuel Ungureanu, Timișoara. Georgiu Șandoru, M. Kövesd. Toma Galetariu, Czella. Iosif Vessa, Tincea.

După acestea mai alegându-se o comisiune de trei inși pentru autentificarea protocolului, presidenta declară ședința adunării generale ordinare de închisă și apoi toți pornesc să vedă, ceea-ce au auditu din raportul comitetului, adică școala de fete proveđută cu internat. Ajungându publicul acolo și vedându că comitetul a fostu prea modest în raportul său referitor la institutu, încă odată a felicitat plin de bucurie, în drepta-stângă, dorindu ca Dumnezeu să ne ajute la toți totu spre mai bine.

Sărbătorea nu s'a finit înse cu aceste, căci comitetul a făcutu dispoziții și seara la 8 ore ne-amu intrinitu în sala cea spațioasă din pădurea orașului la unu maiial curat românesc. O petrecere ca și acesta n'amu vedutu în Arad dără de 7 ani. Publicul celu curat românesc din Arad și provinciă a luat parte la petrecere. În lăuntru dansul decurgea cu multă însuflețire, ăr afară pe terasă bătrânii încă și făceau datorițele plăcute, conversându mai ales despre școala reuniunii.

Ca de curiositate am întreatu pe unu arangiatoru demn de totă încrederea, că ce ougetă despre petrecere, și elu mi-răspunde, că a număratu în altu II cadrulu 54 de părechi românesci și că vede unu animo ca și care numai la adevărate sărbători naționale întălnesc.

Acăsta este sărbătorea ce amu avutu în Arad noi Românii, cari nu pregetăm a contribui țilnicu la fortificarea neamului nostru.

Unu membru ajutatoru alu reuniunii.

Literatură.

Din „biblioteca pentru tinerețea română”, edată de societatea pentru cultura și literatura română în Bucovina, a apărutu broșura a 8 a cuprindendu povestea „Toma desceputu” seu învățaturu pentru sătenii noștri de Grigoriu Iacubovici și broșura a 9-a cuprindendu: „Manualu elementaru de igienă”, după Dr. I. Felix, membru alu academiei române. Cernațu, tipografia arhiepiscopala, 1890.

„Transilvania”, fôia asociațiunei transilvane pentru literatura și cultura poporului român. Redactoru: I. Popescu. Anulu XXII. Nr. 5. Cuprinsulu: Charta Lumii (orbis pictus) de P. Broștenu. — De unde a intrat povestea lui „Arghiru” în literatura maghiară, de Georgiu Poppu. — Studiu filologicu, de Dr. At. Marienescu. — Bibliografiă. — Partea oficială.

Jăfuirea trenului Express-Orient.

Cu privire la jāfuirea trenului Express-Orient diarulu „Neue fr. Presse” primesc următoarele amănunte:

„Telegramele primite în Berlinu din Constantinopolu, anunță, că tâlharii au

trimis pe mașinistul Freudiger cu nisce epistole la Kirkilise, pentru ca să cără banii de răscumpărare. Guvernulu Turciei a datu ordinu ca să nu pornescă nici o trupă în urma tâlharilor. Din Belgrad i-se telegrafiază diarulu „Voss. Ztg.”, că directorulu băncei otomane, Vincent, care toamai a sositu acolo, a primitu o telegramă din Constantinopolu, care anunță, că tâlharii ar fi primitu cei 200,000 franci, dăr că mai ceru încă 160,000 franci. Diarul „Kreuzzeitung” anunță din Constantinopol, că ambasadorulu Greciei a făcutu propuneru marelui Viziru, pentru ca să începă o acțiune comună în contra tâlharilor, cari bantue ținuturile dela granița greco-turcescă a Epirului și a Tesaliei. Ambasadorulu germanu a fostu primitu de Sultanulu în audiență privată.

Sultanulu își exprimă regretale sale asupra atacului în contra oălătorilor, declarându tot-deodată, că se voru lua măsuri, cari voru face imposibilu ivirea unor astfel de accidente.

Ambasada germană a primitu o telegramă cu data 6 Iunie n. c., care anunță, că mașinistul Freudiger a sositu în Kirkilise, aducendu o scrisore din partea tâlharilor, în care se stabilea Dumineca trecută ca și, în care avea să se plătescă banii de răscumpărare și să elibereze pe prizonieri. Freudiger se va duce mâne cu 4 persoane la locul indicat de tâlhari.

Prizonierii suntu foarte bine tractați, cu vinu, cognacu, ba chiar și cușampania. Tâlharii asigură, că viața prizonierilor e asigurată, deocă trupele nu voru face nici o mișcare, ceea ce li-s'a și promis. Se așteptă nouă amănunte.

Mulțămintă publică.

Branu, 24 Maiu 1891.

Corpulu învățătorescu delașcoala centrală capitală rom. gr. or. din Branu își ține de datorință a aduce și pe cale diaristică cea mai fierbinte mulțăminta următorilor p. t. contribuenți la „maialulu” elevilor școlii centrale, și adică: II. Sa D-lu cav. de Pușcariu, jude la curia în pens. 5 fl.; Iacobu Popeneciu, protopretoru în Branu 5 fl.; Lang Euo, directoru la fabrica de celuloze în Zărnesc 5 fl.; Stefanu Neoca, pretore 3 fl.; Ioan Rașiu, notar cerc. 2 fl.; Kovacs Andras, vameș 2 fl.; Ioan Manoiu, comisar de drum 2 fl.; Anton Prehal 2 fl.; Cari Tartler 2 fl.; Ioan Vodă, notar cerc. în Poiana mărului 2 fl.; Nicolau Manoiu, vice-not. 2 fl.; Axente Moșoiu, not. cerc. 1 fl. 50 cr.

Câte 1 fl. au contribuit p. t. d-ni: Iosif Pușcariu, adv.; Dr. Kecskemethi, medicu la fabrica de celuloză în Zărnesc; Leontin Pușcariu, paroch în Șohodolu; Georgiu Babeșiu sen. par. în Șohodolu; Ilariu Reit, paroch în Pôrta; Ioan Centu, paroch în Șirnea; Ilariu Plotogea, paroch în Tohanulu nou; Ioan Moșoiu, paroch în Șimonu; Ioan Manoiu, adm. parochial, în Moieciulu inf.; D. Tăulea, paroch în Predeal; Thomas, paroch în Tohanulu-vechiu; Ioan Vladu, not. în Tohanulu-vechiu; Georgiu Manoin, primaru în Șimonu; Ioan Stoianu, primaru în Pôrta; Ioan Voiculescu primaru în Moieciulu inf.; D. Ionică, primaru în Predeal; Ioan Baleta, inv. pens. Georgiu Clococeanu, comptabil; Rethy Imre castelanu, Carl Gross, hotelieru Teodoru Moldovan, comandant alu postulu de gendarmi; Georgiu Babeșiu cancelist pretorial; Fr. Ihayda, cancelist pretorial; Korzsoszky L.; Rheman Balint, revisoru financiaru; Aron Moșoiu, econ.; G. G. Onea, comero.; Ioan Er. Ripescu, comero.; Ioan Arișianu, economu; Ioan Munteanu, economu; N. N.; Schuster M.

Câte 50 cr. au contribuit p. t. d-ni: Ioan Cojanu, inv.; Moise Cojanu, primaru; Georgiu Enescu econ.; Nic. Pivariu, economu.

Preste totu au incuru 67 fl. 50 cr.; subtragându spesele cu 57 flor. 50 cr., rezultă unu profitu curat pentru scopuri școlastice de 10 fl.

Corpulu învățătorescu de asemenea mulțămesc și acelor domni studenți dela gimnasiulu Brașovu, cari participă la acestu maiial prin frumoșă loră purtare socială i-au ridicat prestigiulu în modu considerabil.

Pentru corpulu învățătorescu: Georgiu Enescu, inv. dirg.

DIVERSE.

Originea biliardului. La British Museum din Londra s'a descoperit o scrisore din 1750, care dă o origine destulă de curiosă jocului de biliard. Joculu acesta ar fi fostu inventat pe la anul 1560 de cătră unu cămătaru din Londra, care imprumuta pe amaneturi, numit William Kew. Acestu onorabilu industrial ar fi avut obiceulu să ia seara cele trei bile, care îi serveau drept firmă — după cum se mai vede și astăzi pe la unele prăvălii din Londra — și le împingea pe masa ce-i servea de birou, cu yardulu cu care măsura stofele. De aci etimologiele cele mai fantasiste. Biliard ar fi venindu dela Bill's yard, yardul lui Bill, prescurtarea numelui William, ăr cuvântulu quene ar fi venindu dela Kew numele cămătarului.

Curiosu sexu. Spune-i unei fete, că e puică, și va ride; spune-i unei femei, că e găină, și se va necăji; numesce pe o fată vrăjitoare, și se va bucura; numesce însă pe o femeie vrăjitoare, și ea se va infuria. Numesce pe o fată pisicuță, și nu-i va păre rău; numesce pe o femeie pisică și te va ură. Curiosu sexu, nu e așa?

Colorea aerului. Aerulu făcutu fluidu are colore azurie. Colorea acăsta e interesantă, fiindcă esplică imediatu pentru ce cerulu ni-se arată ochiloru noștri mai multu seu mai puțin albastru. Cerulu acesta nu e altceva, decâtu lumină albă imprăsciată, care trebuie să străbată printr'unu stratu grosu de aeru albastru, mai înainte de a ajunge la ochii noștri. Colorea albastră s'a atribuitu ozonului, care ca și aerulu și hidrogenulu, se condensă într'o fluiditate albastră. Aerulu nu e însă unu corp simplu, ci o compozițiune de oxigenu și nitrogenu. Dacă ne succede să facem fluidu pe fiă-care din aceste două corpuri, atunci vom vedă, că numai oxigenulu (ozonu) are colore albastră.

Necrologu.

Subscrisa redacțiunei în numele seu și alu confrăților de principiu, cu inima cuprinsă de adăncu doliu și de dureri sufletesci vestesce onor. inteligente și poporului român, cumcă prea veneratulu seu proprietaru și întemeiatoru

MELETIU DREGHICIU,

protopopulu emeritu alu tractului Timișorii, evaluatoru alu ordinului Franciscu Iosif I, câștigat pentru meritele obținute pe terenulu bisericescu-școlar,

după unu morbu greu și îndelungat, implorându dela Creatoru viața și prosperarea nămului românesc, în 23 Maiu (4 Iunie) la ora 2 p. m. a trecut la cele eterne, dânduși nobilulu seu sufletu în mâna Creatorului după o viață de 77 de ani.

Ceremoniile funebrale pentru depunerea osămintelor pământene în cripta proprie din oimierulu orientalu alu cetății, se voru săvârși conformu ritulu orientalu ortodocsu rom. în 25 Maiu (6 Iunie) la ora 3 după mēdă-qi la casa proprie în cetate.

Timișoara în 23 Maiu (4 Iunie) 1891.

Redacțiunea „Luminătorului”:

P. Rostariu, redactoru; I. V. Barcianu, primu-colaboratoru.

— Iuliu Moldovanu, studentu la academia de veterinariă în B.-Pesta, a răposat în 27 Maiu n. c. în Noșlacu, la casa părintescă, în alu 21-Jea anu alu etății. Ilu deplângu multu întristații părinți, apoi moș și bună, Ioan Almasianu protopop și soția Rachilă. Unchii: avocatulu Almasianu, Beniamin Almasianu, preotu; Stefanu Moraniu, juristu; mătușele: Anica și Maria.

— Cornelia Chișu, fiica d-lui Dr. Demetriu Chișu din Oradea-mare, a răposat în 6 Iunie n. c. în anul alu 5-lea alu etății.

Fiă-le țărina ușoră.

Proprietaru:
Dr. Aurel Mureșianu.
Redactoru responsabilu interimalu:
Gregoriu Maior.

Cursul pieței Brașov.

Table with exchange rates for various currencies and goods in Brașov, including gold, silver, and foreign currencies like the Austro-Hungarian crown and the German mark.

Cursul la bursa din Viena.

Table with stock market rates from Vienna, listing various types of bonds and interest rates.

Table with interest rates and exchange rates for various types of bonds and currencies, including Austro-Hungarian and German currencies.

Sosirea și plecarea trenurilor în Brașov.

I. Plecarea trenurilor:

1. Dela Brașov la Pesta: Trenul mixt: 4 ore 20 minute dimineața. Trenul accelerat (peste Clușiu): 2 ore 48 minute după amăzi.

II. Sosirea trenurilor:

1. Dela Pesta la Brașov: Trenul accelerat (peste Arad): 5 ore 8 minute dimineața. Trenul de persoane: 8 ore dimineața.

ABONAMENTE la "GAZETA TRANSILVANIEI". Prețul abonamentului este: Pentru Austro-Ungaria: Pe trei luni 3 fl. — Pe șase luni 6 fl. — Pe un an 12 fl. —

Mersul trenurilor

pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabilă din 1 Iunie 1891.

Large table with train schedules and fares between various stations including Budapest, Brașov, Sibiu, and Clușiu. It lists train numbers, departure/arrival times, and fares for different classes of service.